

У 517, 177
М 33

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

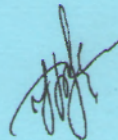
МАТВИЄНКО ІРИНА СЕРГІЇВНА

УДК: 797.122-053.2

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВІДБОРУ ДІТЕЙ
НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
У ВЕСЛУВАННІ НА БАЙДАРКАХ І КАНОЕ**

24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту



Київ – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент

Шинкарук Оксана Анатоліївна,

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
директор Науково-дослідного інституту

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор **Волков Леонід Вікторович,**
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди,
завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання;

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

Чичкан Оксана Анатоліївна,

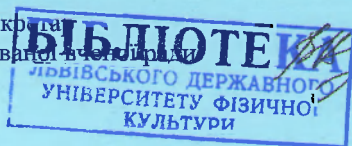
Львівський державний університет внутрішніх справ,
доцент кафедри фізичної підготовки

Захист відбудеться 10 червня 2010 р. о 14.00 на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.829.01 у Національному університеті фізичного виховання
і спорту України (03680, Київ – 150, вул. Фізкультури, 1).

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного
університету фізичного виховання і спорту України (03680, Київ – 150, вул.
Фізкультури, 1).

Автореферат розіслано 5 травня 2010 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



В.І. Воронова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Сучасний спорт і система олімпійської підготовки ставлять першочерговим завданням ефективний розвиток дитячо-юнацького спорту і формування дієвої системи відбору. Практика відбору і орієнтації підготовки здібних спортсменів свідчить про низьку ефективність дитячо-юнацького спорту (В. Платонов, 2002, 2004, 2005; О. Шинкарук, 2004, 2009; А.Нестерова, 2007). На сучасному етапі існує реальна потреба в проведенні кардинальних змін в системі організації дитячо-юнацького спорту, що, в свою чергу, стане значним поштовхом у розвитку спорту вищих досягнень країни в цілому ("Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту", 2004; Т.М. Мелихова, 2007).

Досвід організації відбору, накопичений в Україні, Росії, Білорусії і Прибалтиці, на думку багатьох фахівців, потребує подальшого вдосконалення і, перш за все, у напрямі організаційного, методологічного обґрунтування технологій відбору, оцінки потенційних можливостей дітей і підлітків в окремих видах спорту (В. Платонов, 2004, 2005; О. Чичкан, 2008; О. Шинкарук, 2009).

Проблемам відбору в останні декілька десятиліть присвячено достатньо досліджень і публікацій. На даний час, є ряд виконаних досліджень з проблематики відбору де розглянуті питання пошуку інформативних критеріїв відбору, системи оцінки перспективних спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення (М.С. Бриль, 1980; В.М. Волков, 1983; Н.Ж. Булгакова, 1990; К.П. Сахновский, 1990; В.А. Запорожанов, 1990, 2000; Л.В. Волков, 1997, 2002). Добре вивчені питання відбору на початковому етапі спортивної підготовки. Але більшість даних досліджень датуються початком 80-х – 90-х рр., коли система відбору враховувала інші підходи, здебільшого за рахунок масовості.

Формування сучасного погляду на систему відбору спортсменів в олімпійському спорті необхідно будувати враховуючи положення, що пов'язані з організаційними та методичними основами. Це можливо через дію всіх ланок дитячо-юнацького спорту з метою створення умов для формування перспективного резерву шляхом залучення найбільш обдарованих дітей до груп загальної фізичної підготовки в шкільних закладах та спортивних школах.

Ця проблема стосується і веслування на байдарках і каное – традиційно розвиненому в Україні виду спорту. В той же час залучення дітей до занять, їх навчання і відбір найбільш здібних вже на початкових етапах не вирішені. Не обґрунтовано сучасні педагогічні технології відбору дітей на початковому етапі підготовки, комплекс тестів і показників, який би дозволив із загальної сукупності школярів відібрати найбільш здібних для подальшого вдосконалення в обраному виді спорту в спеціалізованих спортивних школах. У зв'язку з цим вирішення даної проблеми є актуальним.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження виконуються відповідно до "Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури

і спорту на 2006-2010 рр.” Міністерства України у справах сім’ї, молоді та спорту за темою 2.3.1. ”Обґрунтування сучасної системи відбору та орієнтації спортсменів в різних видах спорту”, № державної реєстрації 0106U010777. Роль автора у виконанні теми – накопичення, аналіз та узагальнення теоретичного та практичного матеріалу щодо відбору дітей на початковому етапі підготовки у веслуванні на байдарках і каное.

Мета дослідження – обґрунтувати і розробити педагогічну технологію відбору дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное в сучасних умовах.

Завдання дослідження:

1. Дослідити стан розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні у веслуванні на байдарках і каное та існуючі системи відбору на етапі початкової підготовки за даними літературних джерел та статистичних матеріалів.

2. Обґрунтувати підхід до розробки педагогічної технології відбору дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное в сучасних умовах.

3. Розробити педагогічну технологію відбору у веслуванні на байдарках і каное, що включатиме організаційно-методичні складові, програму навчання елементам веслування, інформативні тести та оціночні шкали для визначення перспективності дітей на початковому етапі.

4. Оцінити ефективність запропонованої технології відбору дітей на етапі початкової підготовки.

Об’єкт дослідження – відбір спортсменів у веслуванні на байдарках і каное на початковому етапі багаторічної спортивної підготовки.

Предмет дослідження - педагогічна технологія відбору дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное.

Методи досліджень. Для вирішення поставлених завдань і отримання об’єктивних даних у роботі було використано такі методи: аналіз наукової літератури, статистичних матеріалів, програмно-нормативних документів, даних Internet; опитування; педагогічний експеримент з використанням методів антропометрії, спостереження, тестування; метод експертних оцінок; методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

- вперше обґрунтовано підхід до розробки педагогічної технології відбору на сучасному етапі розвитку веслування на байдарках і каное, що базується на концепції особистісно-орієнтованого навчання й виховання, принципу врахування індивідуальних особливостей, природних задатків, обдарованості учнів, взаємозв’язку шкільного спорту та спорту вищих досягнень у відповідності до програмно-нормативних документів;

- розроблено педагогічну технологію відбору дітей на етапі початкової підготовки з веслування на байдарках і каное, що охоплює ряд заходів на рівні загальноосвітніх та дитячо-юнацьких спортивних шкіл і містить організаційні, методичні складові, систему тестів, програму навчання основним елементам веслування на байдарках і каное в групах загальної

фізичної підготовки на рівні шкільного спорту, програму відбору до системи дитячо-юнацького спорту, критерії та оціночні шкали, програму поступової спеціалізації юних спортсменів для участі у дитячих спортивних змаганнях та для подальшого переходу до резервного спорту;

- вперше систематизовано найбільш ефективні засоби залучення дітей до занять веслуванням на байдарках і каное на основі дослідження педагогічного досвіду роботи тренерського складу щодо проведення заходів по відборі на початковому етапі підготовки та мотивації дітей і батьків при виборі виду спорту;

- доповнено дані про розвиток дитячо-юнацького спорту в Україні на прикладі веслування на байдарках і каное та підтверджено неефективність та безсистемність роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл щодо проведення заходів відбору на етапі початкової підготовки;

- підтверджено, що діти 9–11 років, які за віком відповідають початковому етапу підготовки у веслуванні на байдарках і каное, відрізняються за морфологічними ознаками, фізичною підготовленістю, ступенем статевого дозрівання, яке обумовлює відповідні функціональні особливості їх рухової діяльності і повинно враховуватися в процесі відбору дітей.

Практична значущість роботи. Запропонована технологія відбору дітей дала можливість на новому якісному рівні організувати відбір на початковому етапі підготовки дітей через використання системи шкільного спорту і спеціалізованої підготовки в початкових групах на базі ДЮСШ та СДЮШОР, визначити роль та взаємозв'язки тренера й вчителя в процесі роботи з дітьми. Поетапне впровадження технології дозволило: виявити здібних дітей до занять веслуванням на байдарках і каное; залучити інших дітей до системи масового шкільного спорту; сконцентрувати тренера зусилля по підготовці відібраних дітей на рівні дитячо-юнацького спорту; диференціювати підготовку спортсменів на етапах початкової і попередньої базової підготовки, і тим самим створити умови для формування контингенту для резервного спорту; вирішити вчителю завдання гармонійного розвитку дитини та формування ставлення до здорового способу життя.

Матеріали впроваджено: у процес відбору та підготовки дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное ДЮСШ Івано-Франківської області, практику підготовки веслувальників у спортивному клубі «Альбатрос»; навчальний процес кафедри теорії і методики спортивної підготовки та резервних можливостей спортсменів НУФВСУ з дисципліни «Теорія і методика підготовки спортсменів».

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні актуальності проблеми, що вивчається, формулюванні мети, завдань, методичних підходів дослідження. Особистий вклад здобувача є визначальним в організації і проведенні досліджень, інтерпретації результатів і формулюванні висновків. В публікаціях у співавторстві здобувачеві належить організація досліджень, статистичний аналіз і інтерпретація отриманих результатів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи викладені та обговорені на міжнародному науково-практичному семінарі

тренерів з веслування на байдарках і каное (Київ, 2007), ІХ, ХІІ, ХІІІ міжнародних наукових конгресах «Современный олимпийский спорт и спорт для всех» (Київ, 2005, Москва, 2008, Алмати, 2009), І міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених (Київ, 2008), науково-практичних конференціях кафедри теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів НУФВСУ (Київ, 2005 – 2009).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 6 наукових робіт, 4 з яких – статті в наукових журналах та збірках, рекомендованих Вищою атестаційною комісією України.

Структура дисертації. Дисертаційна робота викладена на 187 сторінках основного тексту, складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, додатків. Список використаної літератури містить 217 джерел, з яких 31 – зарубіжне. Дисертація ілюстрована 28 таблицями і 29 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт і предмет досліджень; розкрито наукову новизну і практичну значущість роботи, визначено особистий внесок здобувача, висвітлено основні аспекти апробації результатів дослідження, зазначено кількість публікацій.

У першому розділі роботи «**Специфіка відбору спортсменів у веслуванні на байдарках і каное на початковому етапі багаторічної спортивної підготовки**» розглянуті існуючі дані, погляди, підходи, сучасні уявлення як вітчизняних, так і зарубіжних авторів щодо проблем залучення, набору та подальшого відбору спортсменів у веслуванні на етапі початкової підготовки, розвитку дитячо-юнацького спорту, виявлені найбільш актуальні і мало досліджені питання (W. Zaporożanow, H. Sozanski, 1997; B. Платонов, 2002, 2005; M. Napierala, G. Nowicki, 2002; O. Шинкарук, 2009).

Пріоритетними напрямками державної політики в галузі фізичного виховання і спорту в Україні є питання співпраці дитячо-юнацьких спортивних шкіл різних типів з загальноосвітніми закладами, введення системи короткочасного навчання усіх школярів основним елементам олімпійських видів спорту. Визначено, що система дитячо-юнацького спорту потребує якісних змін та удосконалення певних її ланок, у першу чергу питання залучення здібних дітей до занять спортом («Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту», 2004; «Стратегія формування сучасної системи олімпійської підготовки в Україні на період до 2020 року», 2007). Однак, на практиці не розроблений механізм впровадження даного напрямку та не визначені шляхи його реалізації.

Етап початкової підготовки достатньо вивчений фахівцями, а саме завдання та зміст підготовки, оптимальний вік початку занять, відбір спортсменів (Ю. Созін, 1984; Н. Булгакова, 1990; Л. Волков, 2002, 2008; В. Бальсевич, 2003; О. Чичкан, 2004, 2009). Не розкритою залишається організаційно-методологічна сторона відбору – визначення підходів щодо залучення дітей до занять спортом, способів набору, проведення відбору,

тестування та навчання дітей в сучасних умовах розвитку олімпійського спорту.

Спеціалісти вважають, що залучення дітей до занять спортом доцільно здійснювати на рівні загальноосвітніх закладів (В.П. Філін, 1987; А.М. Морозов, 1987; В.П. Губа, 2003, В.М. Платонов, 2005), але це не обґрунтовано в теорії і не реалізовано на практиці. Подібний досвід мав місце в 70-х роках в Німеччині, де проблему розвитку дитячо-юнацького спорту, пошуку талановитих дітей вирішували через систему навчання видам спорту на базі шкільних закладів з подальшим відбором до ДЮСШ (В.Б. Зеличенок, 1982).

Враховуючи викладене, розробка та впровадження нового ефективного підходу та технології відбору дітей на початковому етапі багаторічної підготовки є вкрай необхідною.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» розкрито сутність використаних методів, подано загальні відомості про контингент випробуваних, описано організацію досліджень.

Для вирішення поставлених завдань, були організовані три етапи дослідження: **на першому етапі (2005-2007 рр.)** проаналізовані дані науково-методичних літературних джерел з проблеми, що вивчається; обґрунтовані підходи до відбору початківців у веслуванні на байдарках і каное; проведено опитування, експертну оцінку для обґрунтування інформативних тестів і показників для відбору у веслуванні на байдарках і каное.

На другому етапі (2007-2008 рр.) запропоновано педагогічну технологію відбору дітей у групи початкової підготовки, що включала програму навчання основам техніки веслування, тестування на базі загальноосвітніх закладів, критерії відбору, оціночні шкали, програму навчання та відбору в групах початкової підготовки в ДЮСШ; організовано педагогічний експеримент.

На третьому етапі (2008-2009 рр.) проведений повторний експеримент та визначено ефективність запропонованої технології відбору спортсменів у веслуванні на початковому етапі підготовки.

Дослідження було проведено на базі загальноосвітніх закладів - школи-лицею №23 Прикарпатського університету, спеціалізованої ЗОШ №11, обласного спортивного клубу «Альбатрос» м. Івано-Франківська.

В опитуванні взяли участь 158 дітей (хлопців – 104, дівчат – 54); 299 батьків (батьки – 145, матері – 154) та 41 провідний тренер з веслування на байдарках і каное, які представляли 11 областей України: заслужені тренери України та Радянського Союзу – 5 осіб; тренери вищої та першої категорії – 31; тренери другої категорії – 5. В експерименті взяли участь 200 дітей віком від 10 до 12 років. Експеримент тривав протягом 3 років – з вересня 2005 р. до жовтня 2008 р.

У третьому розділі роботи «**Обґрунтування технології відбору дітей у веслуванні на байдарках і каное на початковому етапі багаторічної підготовки**» представлено результати аналізу розвитку веслування на

байдарках і каное в Україні та відповідність навчальної програми для ДЮСШ практичній діяльності тренера на початковому етапі, досліджено підходи до відбору в групи початкової підготовки та обґрунтовано педагогічну технологію відбору дітей у веслуванні на байдарках і каное, визначено значущість тестів та показників, рекомендованих для відбору дітей у групи початкової підготовки, розроблено зміст програми відбору та підготовки дітей на початковому етапі багаторічної підготовки.

Аналіз розвитку дитячо-юнацького спорту на прикладі веслування на байдарках і каное, показав, що в Україні працює 92 відділення, в яких тренуються 12 560 спортсменів. Протягом останніх років спостерігається відносно стабільна кількість відділень, учнів, однак відмічена диспропорція кількості спортсменів на різних етапах підготовки, зокрема зменшення кількості дітей на етапі початкової підготовки. В Україні працює 533 тренери з веслування, з яких 60 % (321 особа) штатних. При цьому аналіз даних свідчить, що в Україні для розвитку веслування на байдарках і каное існують відповідні природні умови (це наявність 83 водних середовищ, по всіх регіонах України, що придатні для тренування), є тренувальні бази і контингент, що бажає займатися цим видом спорту. Зазначено, що при наявності передумов, не працює система залучення та відбору дітей саме на початковому етапі спортивної підготовки.

У відповідності до навчальної програми для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ, УОР з веслування на байдарках і каное, рекомендованим віком для набору дітей до занять є 10–12 років, тоді як на практиці тренери, за результатами опитування, здійснюють набір в межах 8–13 років. Віковий діапазон у 5 років обумовлений відсутністю ефективної технології відбору та відповідної конкуренції між тренерами з пошуку та підготовки здібних дітей.

Контрольні вимоги за навчальною програмою в групах передбачені для дітей, що пройшли початкову підготовку першого року, у зв'язку з чим при наборі і подальшому відборі дітей в групи, дані вимоги є не інформативними. В практичній діяльності тренер не здійснює заходів з відбору, а враховує тільки зовнішній вигляд дитини та бажання займатись спортом (тільки 9% тренерів здійснюють первинний відбір).

Згідно програми та практики веслувального спорту, набір в секцію з веслування на байдарках і каное здійснюється на початку навчального року (у вересні), діти одразу залучаються до занять на воді, що не дозволяє ефективно засвоїти техніку веслування у зв'язку з недостатнім рівнем розвитку спеціальних рухових якостей, засвоєння навички плавання. Через нерациональну організацію та зміст занять спостерігається відсів дітей. Відсутність відбору початківців призводить до необ'єктивності оцінки перспективності дитини, неоднорідності контингенту груп за показниками фізичного розвитку та підготовленості. 90% тренерів протягом 1–2 років не приймають рішення про доцільність занять веслуванням неперспективними дітьми, 10 % тренерів не приділяють спеціального часу для відбору і здійснюють його безсистемно. Тренери здійснюють залучення у

веслувальний спорт за допомогою вихованців, спортсменів; тільки 5% дітей прийшли у спорт самостійно.

Аналіз літературних джерел показав, що на сучасному етапі не існує чітких технологій відбору дітей до занять спортом, не визначено критерії відбору дітей на початковому етапі підготовки у веслуванні на байдарках і каное. Дослідження традиційних підходів відбору дітей на початковому етапі дозволили обґрунтувати альтернативний підхід (табл. 1), що узгоджується з сучасними нормативно-правовими документами, характеризується поетапністю заходів і відбором виключно перспективних дітей до спеціалізованих груп тільки після проходження короткочасного навчання основним елементам техніки веслування на байдарках і каное. Даний підхід дозволяє вирішити завдання, що передбачені етапом початкової підготовки – оздоровлення, забезпечення організованого дозвілля та спілкування, охоплення великої кількості дітей руховою активністю та навчання основам різних видів спорту, отримання корисних рухових навичок в системі загальноосвітньої школи і відбір до груп в ДЮСШ.

Таблиця 1

Характеристика початкового відбору за традиційним та запропонованим підходами

| Складові відбору | Традиційний підхід | Запропонований підхід |
|-------------------------------|---|--|
| Набір | Залучення всіх дітей до спортивної школи, які виявили бажання займатись спортом, без відбору; увагу розподілено не рівномірно | Масове залучення дітей до занять в групах загальної фізичної підготовки в системі шкільного спорту в загальноосвітніх середніх закладах |
| Тестування | Як правило, не проводиться, звертається увага тільки на зовнішній вигляд дитини та суб'єктивні характеристики | Здійснюється для оцінки фізичної підготовленості дитини та виявлення схильності до занять певним видом спорту |
| Опитування | Не проводиться | Визначаються спортивні інтереси та нахили, зайнятість, наявність попереднього спортивного досвіду, мотивація, відношення батьків до спорту |
| Навчання обраному виду спорту | Навчання веслуванню – з перших занять на відкритій воді без навчання плаванню, здійснюється тривалий час в групах ДЮСШ. Тренування проводить тренер | Діти засвоюють елементи веслування в групах ЗФП та навчаються плаванню протягом 18–20 занять на базі загальноосвітнього закладу. Заняття проводить вчитель фізичної культури та тренер |
| Відбір | Відсутній або травматичний для психіки дитини. Заповнення груп неперспективними учнями, нездібними для подальшого вдосконалення | Здібні перспективні діти відбираються в групи початкової підготовки ДЮСШ, інші продовжують займатись на рівні шкільного спорту і засвоюють елементи інших видів спорту |

Запропонована педагогічна технологія відбору дітей в групи початкової підготовки характеризується послідовними організаційно-методичними діями вчителя фізичної культури і тренера із застосуванням відповідних засобів та форм тренувального процесу та містить два модулі.

I модуль.

- залучення та набір дітей до груп загальної фізичної підготовки (ЗФП) на базі загальноосвітнього закладу;
- оцінка стану здоров'я, фізичного розвитку, антропометричних даних та співставлення паспортного та біологічного віку дитини;
- опитування дітей та їх батьків;
- тестування загальної фізичної підготовленості дітей;
- навчання основним елементам техніки веслування на байдарках і каное в групах ЗФП на базі загальноосвітнього закладу протягом 18 занять;
- тестування, оцінка та визначення перспективних дітей для занять веслуванням на байдарках і каное.

II модуль.

- відбір здібних дітей до групи початкової підготовки з веслування на байдарках і каное в ДЮСШ, СДЮШОР;
- навчання основним елементам інших видів спорту дітей, що залишилися в системі шкільного спорту;
- навчання веслуванню на байдарках і каное в групах початкової підготовки ДЮСШ, СДЮШОР;
- тестування та відбір при переході на 2 рік навчання в групах початкової підготовки (рис. 1).

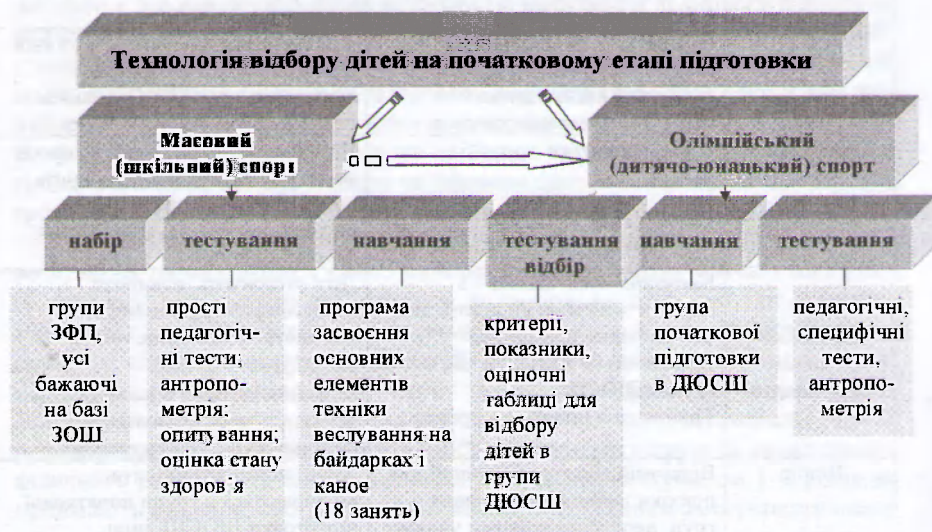


Рис.1. Технологія відбору дітей у веслуванні на байдарках і каное на початковому етапі підготовки

Дана технологія передбачала застосування звичних для дитини форм та способів проведення занять, вирішення оздоровчих, виховних, спортивних та соціально-психологічних завдань. Програма навчання основним елементам веслування охоплювала 6 тижнів по 3 заняття на тиждень, кожне тривалістю 60 хвилин (табл. 2).

Таблиця 2

Структура програми навчання основним елементам веслування на байдарках і каное в групах ЗФП на базі загальноосвітнього закладу

| 1-й тиждень | 2-й тиждень | 3-й тиждень | 4-й тиждень | 5-й тиждень | 6-й тиждень |
|--|---|--|---|---|--|
| 1 заняття Тестування: антропометричні вимірювання, оцінка стану здоров'я та співставлення паспортного та біологічного віку | 4 заняття Ознайомлення з технікою веслування, виконання простих прийомів для створення уявлення про рухову дію веслувальника. Рухливі ігри | 7 заняття Ознайомлення з робочою позою веслувальника. Вправи з резиновим джутом на розвиток м'язів спини та живота. Спортивні ігри для розвитку швидкісно-силових якостей | 10 заняття Навчання техніці веслування – вивчення фаз гребка. Рухливі ігри, вправи на розвиток швидкісно-силових якостей | 13 заняття Розвиток рівноваги - вправи на утримання положення тіла в човні. Розвиток рухової реакції, уваги, швидкісно-силових якостей | 16 заняття Виконання цілісних рухів, окремих фаз гребка. Спортивні ігри, естафети для розвитку координаційних можливостей |
| 2 заняття Тестування рівня фізичної підготовленості та фізичного розвитку | 5 заняття Навчання посадці у човен, утримання рівноваги у човні, вихід з човна. Спортивні ігри, естафети для розвитку координаційних можливостей | 8 заняття Навчання техніці веслування: вивчення фаз гребка. Естафети з елементами веслування на лаві. Вправи на між'язову та внутрішньом'язову координацію | 11 заняття Навчання техніці веслування – вивчення фаз гребка. Вправи на гнучкість попереку, суглобів | 14 заняття Навчання техніці веслування: вивчення фаз гребка. Розвиток вестибулярної стійкості тіла. Спортивні ігри | 17 заняття Виконання цілісних рухів, окремих фаз гребка. Розвиток рухової реакції та уваги |
| 3 заняття Опитування. Анкетування. Навчання плаванню (диференційовані групи) | 6 заняття Плавання (диференційовані групи) | 9 заняття Плавання (диференційовані групи) | 12 заняття Плавання (диференційовані групи) | 15 заняття Плавання (диференційовані групи) | 18 заняття Тестування рівня фізичної підготовленості, навчання техніці веслування |

Особливе місце в запропонованій технології відводиться вчителю фізичної культури. Потреба у співпраці вчителів та тренерів з видів спорту зумовлена необхідністю допомоги в організації занять, наданні інформації про учнів щодо фізичного стану, рівня здоров'я, особистісних та індивідуальних якостей; авторитетним сприйняттям особи вчителя, що сприяє відвідуванню занять; забезпеченням плавного переходу від уроків фізичної культури до занять в позаурочний час та можливістю продовження підготовки в групах ДЮСШ.

В ході досліджень систематизовано критерії та показники, які були рекомендовані при відборі спортсменів на початковому етапі. Експертами було визначено 10 критеріїв відбору, які необхідно враховувати на початковому етапі відбору: оптимальний вік початку занять (9–11 років – дівчата; 10–12 – хлопці); стан здоров'я; антропометричні показники (зріст, маса тіла, розмах рук, співвідношення зросту до розмаху рук, ширина плечей, довжина тулуба); відповідність паспортного віку дитини біологічному; рівень фізичної підготовленості та розвитку рухових якостей, обумовлених природними задатками; психологічні показники (мотивація і психологічна стійкість до виконання монотонної роботи); швидкість і якість засвоєння рухів та оцінка здатності до збереження рівноваги, властивостей вестибулярного апарату; соціальні показники (відношення та зацікавленість батьків та дитини до спорту); відсутність страху перед водою (табл. 3).

Таблиця 3

Карта оцінювання можливостей учня Я. Т-ва для відбору в групу початкової підготовки в ДЮСШ з веслування на байдарках і каное

| Критерії | Рівень в тестах | | | | | | | | Підсумкова оцінка |
|---|-----------------|---|---|---|---|---|---|---|-------------------|
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | |
| Фізична підготовленість | в | в | с | с | в | с | в | с | 20 |
| Антропометричні показники | в | в | в | с | с | с | - | - | 15 |
| Стан здоров'я | в | - | - | - | - | - | - | - | 3 |
| Оптимальний вік початку занять | в | - | - | - | - | - | - | - | 3 |
| Відповідність біологічного віку паспортному | с | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| Психологічні показники (мотивація і психологічна стійкість до монотонної роботи) | в | - | - | - | - | - | - | - | 3 |
| Швидкість і якість засвоєння техніки | в | - | - | - | - | - | - | - | 3 |
| Здатність до збереження рівноваги, властивості вестибулярного апарату | в | - | - | - | - | - | - | - | 3 |
| Соціальні показники (відношення та зацікавленість батьків та дитини до спорту) | с | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| Загальна сума балів | | | | | | | | | 54 |
| Висновок: високий рівень можливостей. Дитина перспективна, рекомендована для переходу в групу початкової підготовки в ДЮСШ з веслування | | | | | | | | | |

Кожен з критеріїв є інформативним для етапу початкової підготовки і враховувався комплексно. На основі отриманих оцінок формувався висновок про перспективність дитини і рекомендації до занять в групі початкової підготовки в ДЮСШ: 54–60 балів – високий рівень, дитина вважається перспективною; 46–53 балів – рівень вище за середній, умовно перспективна; 35–45 балів – середній рівень, середні можливості до занять веслуванням; 27–34 балів – рівень нижче за середній, можливості обмежені – не рекомендовано заняття веслуванням; 20–33 бали – низький рівень – не рекомендовано заняття веслуванням.

Четвертий розділ **“Впровадження педагогічної технології відбору дітей на початковому етапі багаторічного вдосконалення та визначення її ефективності”** містить результати досліджень, що дозволили здійснити відбір здібних дітей в групи початкової підготовки, простежити динаміку їхньої підготовленості та визначити ефективність запропонованої технології відбору.

У відповідності до запропонованої технології на базі загальноосвітньої школи в групі загальної фізичної підготовки було залучено максимальну кількість дітей, що бажали займатися руховою активністю та опанувати різні види спорту. Після навчання основним елементам веслування було проведено тестування, що дозволило відібрати здібних дітей до занять в групах початкової підготовки. Так 17% дітей були відібрані до групи початкової підготовки, які ввійшли до експериментальної групи. 83% дітей, відповідно, продовжили підготовку на рівні шкільного спорту. З них 25% дітей не відповідали за антропометричними показниками, 13% – займалися іншими видами спорту, 12% – мали хронічні захворювання, що несумісні з вимогами веслувального спорту, 7% – за невідповідністю рухових якостей, значущих для обраного виду спорту, 6% – за неможливістю навчання плаванню та страху перед водою, по 3% відповідно через низький рівень мотивації, несхвалення батьками виду спорту та розташування місця занять.

В контрольну групу ввійшли діти, які згідно навчальної програми для ДЮСШ традиційно розпочали тренувальні заняття у вересні на воді. Експеримент проводився двічі, кожний етап протягом двох років. Тестування спортсменів проводилося через 6 місяців, 1 рік 6 місяців і наприкінці другого року. На початку експерименту вірогідних відмінностей за антропометричними показниками та рівнем підготовленості в групах не спостерігалось, але зазначимо, що в експериментальній групі засвоєння технічних елементів веслування відбувалось швидше та більш якісно.

Повторне та заключне тестування загальної фізичної підготовленості виявило перевагу експериментальної групи, за тестами підтягування, згинання та розгинання рук в упорі лежачи. Темпи приросту результатів експериментальної групи у співвідношенні до контрольної групи, перевищують вдвічі у порівнянні з попереднім тестуванням. Вірогідні зміни спостерігаються наприкінці експерименту за антропометричними показниками (табл. 4).

Таблиця 4

Порівняння антропометричних показників та загальної фізичної підготовленості дітей контрольної та експериментальної груп

| Тести | Тестування, $\bar{x} \pm S$ | | | | | | |
|--|-----------------------------|------------|------------|------------------|------------|------------|------------------|
| | повторне | | p | заключче | | p | |
| | КГ | ЕГ | | КГ | ЕГ | | |
| Довжина тіла, см | 1 | 153,7±1,32 | 156,8±1,65 | p<0,05 | 165,8±1,63 | 170,7±1,03 | p<0,05 |
| | 2 | 154,9±1,78 | 160,7±1,29 | p<0,05 | 164,8±1,74 | 171,4±1,14 | p<0,05 |
| Довжина тулуба, см | 1 | 60,7±0,71 | 62,3±0,86 | p>0,05 | 65,4±0,56 | 67,4±0,67 | p<0,05 |
| | 2 | 59,5±0,88 | 61,7±0,5 | p<0,05 | 64,1±0,69 | 67±0,76 | p<0,05 |
| Ширина плечей, см | 1 | 37,5±0,47 | 38,9±0,38 | p>0,05 | 40,1±0,34 | 41,5±0,25 | p<0,05 |
| | 2 | 37,2±0,48 | 39,2±0,51 | p<0,05 | 38,90,45 | 41,8±0,51 | p<0,05 |
| Розмах рук, см | 1 | 155,5±1,37 | 161±1,58 | p<0,05 | 168,2±1,66 | 175,4±1,19 | p<0,05 |
| | 2 | 157,1±2,07 | 163,4±1,36 | p<0,05 | 166,8±1,97 | 174,4±1,1 | p<0,05 |
| Біг 60 м, с | 1 | 10,1±0,1 | 9,72±0,2 | p>0,05 | 9,0±0,2 | 8,61±0,12 | p<0,05 |
| | 2 | 10,3±0,11 | 9,8±0,2 | p<0,05 | 9,2±0,15 | 8,6±0,13 | p<0,05 |
| Біг 400 м, хв | 1 | 1,31±0,02 | 1,23±0,01 | p<0,05 | 1,24±0,03 | 1,17±0,01 | p<0,05 |
| | 2 | 1,35±0,02 | 1,26±0,02 | p<0,05 | 1,24±0,02 | 1,13±0,02 | p<0,05 |
| Кидок м'яча (1 кг) двома руками з-за голови, см | 1 | 465±18,5 | 526±14,5 | p<0,05 | 592±14,1 | 639±14,3 | p<0,05 |
| | 2 | 468±17,1 | 554±23,0 | p<0,05 | 565±14,6 | 659±22,0 | p<0,05 |
| Стрибок у довжину, см | 1 | 172,5±3,1 | 183,1±3,89 | p<0,05 | 194,4±6,2 | 198,4±4,74 | p>0,05 |
| | 2 | 174±2,7 | 184,7±4,2 | p<0,05 | 191±3,3 | 214±6,5 | p<0,05 |
| Підняття тулуба в сід за 30 с, к-ть раз | 1 | 29,4±0,8 | 29,2±0,66 | p>0,05 | 30±0,7 | 31,1±0,59 | p>0,05 |
| | 2 | 24,4±1,5 | 28,6±0,9 | p>0,05 | 25,9±0,8 | 30,1±0,7 | p>0,05 |
| Згинання і розгинання рук в упорі лежачи, к-ть раз | 1 | 25,6±1,8 | 31,8±3,23 | p>0,05 | 30,5±3,6 | 35,7±2,9 | p>0,05 |
| | 2 | 24,1±1,3 | 30,7±3,2 | p>0,05 | 28,1±1,83 | 40±3,5 | p<0,05 |
| Підтягування, к-ть раз | 1 | 5,3±1,6 | 7,6±1,56 | p>0,05 | 6,9±2,7 | 15,5±1,96 | p<0,05 |
| | 2 | 3,8±0,8 | 10,4±4,7 | p>0,05 | 6,5±1,42 | 16,1±3,8 | p<0,05 |
| «Викрут» з палицею, см | 1 | 60,3±3,4 | 62,4±2,49 | p>0,05 | 65,5±3,3 | 64±2,24 | p>0,05 |
| | 2 | 58,9±2,1 | 57,7±3,3 | p>0,05 | 63,1±1,2 | 61,2±2,2 | p>0,05 |
| Нахил тулуба вперед з положення сидячи, см | 1 | 5,4±1,3 | 4,5±1,19 | p>0,05 | 4,7±1,6 | 4,25±1,11 | p>0,05 |

Примітки: 1- констатуючий педагогічний експеримент; 2 - порівняльний педагогічний експеримент; ЕГ – експериментальна група; КГ – контрольна група.

Вірогідні зміни в розвитку фізичних якостей, темпів приросту результатів спортсменів експериментальної групи спостерігаються і за показниками спеціальної підготовленості - у веслуванні (табл.5).

Здійснена попередня підготовка та навчання елементам обраного виду спорту на суходолі сприяла значно швидшому та якіснішому опануванню техніки веслування. Крім того, досягнутий відносно високий рівень загальної фізичної підготовленості дітей експериментальної групи, вже у повторному тестуванні спеціальної підготовленості, дозволив випередити спортсменів

контрольної групи. На момент заключного тестування, більш високі спортивні результати спостерігаються в експериментальній групі на всіх дистанціях веслування.

Таблиця 5

Показники спеціальної фізичної підготовленості дітей експериментальної та контрольної груп

| Клас човна | Веслування 200 м, $\bar{x} \pm S$ | | Веслування 300 м, $\bar{x} \pm S$ | | Веслування 2000 м, $\bar{x} \pm S$ | |
|---------------------------------|--------------------------------------|-----------|--------------------------------------|------------|---------------------------------------|------------|
| | КГ | ЕГ | КГ | ЕГ | КГ | ЕГ |
| Констатуючий експеримент | | | | | | |
| Повторне тестування – 2006 р. | | | | | | |
| К-1 | 1,13±0,01 | 1,11±0,01 | 1,44±0,02 | 1,42±0,01 | 13,13±0,73 | 13,17±0,06 |
| С-1 | 1,20±0,01 | 1,20±0,01 | 2,04±0,08 | 2,03±0,06 | 15,12±0,63 | 15,53±0,28 |
| Повторне тестування – 2007 р. | | | | | | |
| К-1 | 1,07±0,02 | 1,06±0,01 | - | - | 12,37±0,01 | 12,27±0,04 |
| С-1 | 1,12±0,02 | 1,10±0,01 | - | - | 13,75±0,49 | 13,58±0,20 |
| Заключне тестування – 2007 р. | | | | | | |
| К-1 | 1,03±0,01 | 0,58±0,01 | 1,32±0,01 | 1,29±0,001 | 12,76±0,01 | 11,35±0,04 |
| С-1 | 1,04±0,01 | 1,03±0,06 | 1,37±0,02 | 1,32±0,01 | 12,93±0,22 | 12,16±0,1 |
| Порівняльний експеримент | | | | | | |
| Повторне тестування – 2007 р. | | | | | | |
| К-1 | | 1,10±0,08 | | 1,47±0,01 | | 13,3±0,13 |
| С-1 | 1,24±0,02 | 1,21±0,04 | 2,10±0,08 | 2,03±0,08 | 15,46±0,4 | 15,3±0,6 |
| Повторне тестування – 2008 р. | | | | | | |
| К-1 | | 1,04±0,01 | - | - | | 12,24±0,13 |
| С-1 | 1,14±0,02 | 1,10±0,02 | - | - | 14,10±0,29 | 13,82±0,34 |
| Заключне тестування – 2008 р. | | | | | | |
| К-1 | | 0,58±0,05 | - | 1,29±0,01 | | 11,29±0,13 |
| С-1 | 1,02±0,01 | 0,59±0,08 | 1,36±0,02 | 1,29±0,01 | 12,91±0,22 | 11,99±0,25 |

Примітки: К-1 – байдарка-одиночка, жінки; С-1 – каное – одиночка, чоловіки.

Протягом двох років в експериментальній групі практично не відбулось відсіву (3,5% – групи початкової підготовки 1 року, 2,5% – групи 2 року). В контрольній групі - в групах початкової підготовки 1 року відсів склав 28,6%, у наступному році – 61,9%. Відповідно, величина відсіву, збільшувалась від етапу початкової до етапу попередньої базової підготовки (рис.2).

Запропонована технологія демонструє абсолютно інший підхід, за яким залучається до занять руховою активністю значна кількість дітей, що в чотири рази перевищує загальну кількість набору за традиційним підходом, але відбираються лише здібні до веслування діти. Методично і організаційно правильно побудований відбір дозволив тренеру сконцентрувати свої зусилля та ефективніше керувати роботою з відібраним контингентом, на відміну від стабільного складу груп, набраних за традиційним підходом.

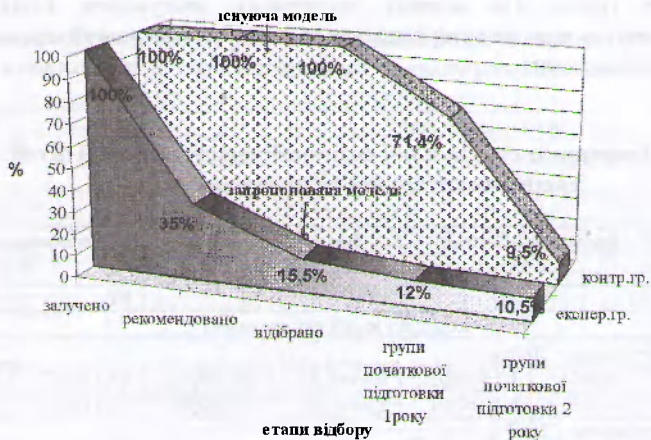


Рис. 2. Запропонована та існуюча технологія відбору спортсменів на етапі початкової підготовки на прикладі веслувального спорту

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» дана характеристика повноти вирішення завдань дослідження, узагальнено результати експериментальної роботи, які підтверджують ефективність запропонованої технології відбору початківців у веслуванні на байдарках і каное, орієнтованої на вирішення соціально-організаційних, педагогічних, оздоровчих завдань в сучасних умовах розвитку українського спорту.

У процесі дисертаційного дослідження було отримано три групи даних: такі, що підтвердили і доповнили існуючу інформацію, та абсолютно нові.

Підтверджено дані про те, що діти 9–11 років, які за віком відповідають початковому етапу підготовки у веслуванні на байдарках і каное, мають суттєві відмінності за показниками фізичного розвитку та фізичної підготовленості (В.Н. Платонов, 2004), рівня розвитку окремих рухових якостей (Л.В. Волков, 2002, 2008) Це стосується і показників, що характеризують рівень гнучкості, координаційних здібностей, швидкісних, швидкісно-силових, силових якостей (В. Запорожанов, 2000; В. Губа, 2003; 2009; П. Ладика, 2007; В. Никитушкин, 2010). Отримані дані підтвердили доцільність проведення попереднього навчання основам майбутнього виду спорту для більш точного виявлення перспективності дитини та оцінки її здібностей.

Матеріали представлених досліджень **доповнюють** дані про розвиток дитячо-юнацького спорту в Україні (М. Козир, А. Кисельов, 2001; В. Платонов, К. Сахновский, 2002; Л. Драгунов, О. Шинкарук, 2005; А. Нестерова, 2008), формування мотивації дітей до занять спортом (Н. Глушак, 1990; Б. Ведмеденко, 2002; О. Грецький, 2003), вибір критеріїв відбору на початковому етапі, застосування стандартних та спеціальних тестів при відборі дітей (К. Сахновский, 1990; Л. Сергієнко, 2001; Л. Волков, 2008).

Абсолютно новими даними є:

— обґрунтований підхід до розробки педагогічної технології відбору на початковому етапі в сучасних умовах розвитку олімпійського спорту, в основі якого – концепція особистісно-орієнтованого навчання й виховання, принцип врахування індивідуальних особливостей, природних задатків, обдарування учнів та взаємозв'язку шкільного спорту та спорту вищих досягнень у відповідності до програмно-нормативних документів, а саме вирішення завдань засвоєння певних рухових навичок та елементів видів спорту на рівні масового шкільного спорту на базі загальноосвітніх шкіл та спеціалізована підготовка в системі дитячо-юнацьких спортивних шкіл і спортивних клубів;

— педагогічна технологія, що включає:

два етапи початкового відбору, де перший – набір дітей в групи загальної фізичної підготовки та організація тренувального процесу на базі загальноосвітнього закладу через засвоєння основних елементів веслування на байдарках і каное протягом 18-ти занять, другий – відбір перспективних дітей до занять в групах початкової підготовки в ДЮСШ;

формування функціональних зв'язків роботи вчителя фізичної культури в школі та тренера з виду спорту;

розробку програми відбору, що містить анкетування дітей та батьків, систематизацію критеріїв відбору, проведення тестування, оціночні шкали та формування рекомендацій для відбору дітей;

розробку програми навчання двох рівнів: перший – 18 занять з метою засвоєння виду спорту на базі загальноосвітньої школи, та другий - тренування в групах початкової підготовки за програмою спеціальної спрямованості;

створення психологічних умов взаємодії тренер – дитина при відборі дітей;

— систематизація найбільш ефективних засобів залучення дітей до занять спортом, що можуть бути успішно впроваджені як у веслуванні на байдарках і каное, так і в інших видах спорту. Отримані нові дані щодо способів залучення дітей до занять спортом свідчать про невикористані можливості засобів масової інформації, реклами та безпосередньої роботи тренера.

Таким чином, дослідження дозволили запропонувати та розробити педагогічну технологію відбору дітей на етапі початкової підготовки через активне використання системи шкільного спорту, яка є новою для веслування на байдарках і каное та оптимальною в умовах розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні. Залучення максимально можливої кількості дітей до занять руховою активністю на базі загальноосвітніх закладів, має важливе оздоровче, соціальне та економічне значення. Розроблена технологія вирішує питання якісного відбору на початковому етапі та сприяє ефективній роботі тренера в спеціалізованих групах ДЮСШ.

ВИСНОВКИ

1. Найважливішим резервом розвитку спорту вищих досягнень, підвищення ефективності олімпійської підготовки, як свідчать дані наукової літератури, є вдосконалення системи дитячо-юнацького спорту в Україні на основі сучасних даних науки і світової практики. Як одну з основних проблем олімпійського спорту України можна визначити роботу із спортивним резервом, недостатньо інтенсивне поповнення збірних команд молодими перспективними спортсменами. Це можливо при впровадженні нового підходу при відборі дітей на початковому етапі підготовки, орієнтованого на навчання дітей основним елементам пріоритетних видів спорту на базі загальноосвітніх навчальних закладів та відбором найбільш обдарованих в групи ДЮСШ. Такий підхід вимагає розробки та наукового обґрунтування педагогічної технології ефективної для сучасних умов розвитку спорту в Україні.

2. Для розвитку веслування на байдарках і каное існують відповідні природні умови, наявність водних середовищ (83) по всіх регіонах України, придатних для тренування та демографічні можливості; діє 92 відділення з веслування на байдарках і каное, з 1996 по 2008 роки відкрито 9 відділень. Разом з цим з 2006 року спостерігається зниження кількості дітей в групах початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное, поповнення груп відбувається безсистемно; існують проблеми пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням, системою роботи тренерів на різних етапах багаторічного вдосконалення. Протягом 2000–2008 років, при зростанні загальної кількості тренерських кадрів на 8%, спостерігається зменшення штатних працівників на 11,5%. У 2008 році, штатні тренери склали 60% від загальної кількості тренерів, що працюють у відділеннях веслування на байдарках і каное.

3. Підґрунтям приходу дітей в спортивну секцію з веслування на байдарках і каное є надання інформації учнем – спортсменом (29%); відвідування тренером уроків фізичного виховання в загальноосвітніх школах (26%); рекомендація вчителя фізичної культури (15%); інформація про секцію від знайомих та родичів (15%); самостійне рішення займатись спортом (11%); оголошення, афіші (4%). Тренером не використовуються можливості засобів масової інформації та реклами. Набір дітей до спортивних груп з веслування та використання різноманітних засобів залучення дітей у секцію проводяться безсистемно.

4. У дітей присутній високий рівень мотивації до занять руховою активністю, спортом. Мотивами, що спонукають дітей займатися спортом, є перспектива досягнення успіхів у спорті (63%), створення атмосфери суперництва на занятті (22%), бажання батьків (7%), знаходження в компанії з друзями (4%), наявність вільного часу (2%). 62% школярів мали попередній спортивний досвід перед початком занять з веслування.

5. Роль батьків при формуванні мотивації до занять спортом у дитини має визначальне значення. 41% батьків, що рекомендували дітям займатись

спортом, мали особисте до нього відношення. Тільки 18% батьків пов'язують майбутнє дитини із спортивною кар'єрою. Основними напрямками занять спортом батьки вважають виховання характеру (32%), зміцнення здоров'я (24%) та спілкування (25%). Батьки, що не мали відношення до спорту, більше зацікавлені в спортивній кар'єрі власних дітей, ніж батьки зі спортивним минулим.

6. Запропонований підхід до розробки педагогічної технології відбору на сучасному етапі розвитку веслування на байдарках і каное в Україні базується на концепції особистісно-орієнтованого навчання й виховання, і враховує індивідуальні особливості, природні задатки, обдарованість учнів; взаємозв'язку шкільного спорту та спорту вищих досягнень через засвоєння рухових навичок та елементів техніки веслування на байдарках і каное на базі загальноосвітніх шкіл та спеціалізовану підготовку в системі дитячо-юнацьких спортивних шкіл і спортивних клубів.

7. Рекомендована педагогічна технологія відбору дітей на етапі початкової підготовки з веслування на байдарках і каное характеризується поетапністю заходів в загальноосвітніх та дитячо-юнацьких спортивних школах, містить організаційні, методичні складові, систему тестів, програму навчання основним елементам веслування на байдарках і каное в групах загальної фізичної підготовки на рівні шкільного спорту, програму відбору до системи дитячо-юнацького спорту, критерії та оціночні шкали, програму поступової спеціалізації юних спортсменів для участі у дитячих спортивних змаганнях та для подальшого переходу до резервного спорту.

Технологія включає наступні складові:

- організацію груп загальної фізичної підготовки на базі загальноосвітнього закладу та залучення до занять учнів;
- тестування, оцінку антропометричних даних та співставлення паспортного та біологічного віку дитини;
- розробку програми засвоєння основних елементів техніки веслування на байдарках і каное протягом 18-ти занять;
- формування критеріїв відбору, тестування, оцінку та визначення перспективних дітей для занять веслуванням на байдарках і каное;
- відбір здібних дітей до групи початкової підготовки з веслування на байдарках і каное в ДЮСШ, СДЮШОР;
- навчання основним елементам інших видів спорту дітей, що залишилися в системі шкільного спорту;
- навчання веслуванню на байдарках і каное в спеціальних групах початкової підготовки ДЮСШ, СДЮШОР;
- тестування та відбір при переході на 2 рік навчання в групах початкової підготовки.

8. Програма навчання основам техніки веслування на байдарках і каное містить 2 рівні: 1 рівень – базовий, здійснюється на базі загальноосвітньої школи; 2 рівень – спеціалізований, в групах початкової підготовки ДЮСШ.

Базовий рівень спрямований на підвищення загальної фізичної підготовленості учнів, оволодіння базовими якостями, необхідними для веслування на байдарках і каное, та основними елементами техніки веслування, і включає чотири блоки вправ: спеціальні вправи, спрямовані на вивчення елементів техніки веслування; вправи, спрямовані на підвищення рухливості в суглобах, внутрішньої та між'язової координації; вправи для розвитку рівноваги; рухливі ігри та естафети з елементами спеціальних вправ.

Спеціальний рівень передбачає підготовку дітей на суходолі та човні, які пройшли підготовку за базовим напрямком в загальноосвітньому закладі і відібрані в групи початкової підготовки, та включає вправи: імітаційні; вправи на навчальному плоті; веслування в полегшених умовах.

8. Відбір до групи початкової підготовки в ДЮСШ здійснюється за показниками: вік початку занять (9-11 років – дівчата; 10-12 років – хлопці); антропометричні показники; відповідність паспортного віку дитини біологічному; рівень фізичної підготовленості та розвитку рухових якостей, обумовлених природними задатками; психологічні показники (мотивація, і психологічна стійкість до виконання монотонної роботи); швидкість і якість засвоєння техніки; здатність до збереження рівноваги, координованість рухів; соціальні показники (мотивація батьків та дітей до занять спортом); відсутність страху перед водою.

Розроблені оціночні шкали дозволяють визначити потенційні можливості дітей до подальшого вдосконалення у веслуванні на байдарках і каное та уніфікувати отримані результати.

9. Із загальної кількості дітей, які відвідували тренування в групах загальної фізичної підготовки в загальноосвітньому закладі, 17% були відібрані до групи початкової підготовки ДЮСШ, 83% дітей продовжили підготовку на рівні масового шкільного спорту.

Результати педагогічного експерименту свідчать про вірогідне збільшення показників експериментальної групи в порівнянні з контрольною за рівнем загальної фізичної підготовленості, антропометричними показниками, рівнем спеціальної фізичної підготовленості – веслування 200, 300 та 2000 м.

Протягом двох років в експериментальній групі практично не відбулось відсіву (3,5% – групи початкової підготовки 1 року, 2,5 % – 2 року), що свідчить про стабільність контингенту дітей, що були відібрані через систему шкільного спорту. В контрольній групі наприкінці 1 року тренувань відсів склав 28,6%, наприкінці 2 року – 61,9%.

Впроваджена технологія відбору дозволила залучити максимальну кількість дітей до занять масовим шкільним спортом, відібрати перспективних дітей до спеціалізованих груп з веслування на байдарках і каное і підвищити ефективність роботи тренера в ДЮСШ та спортивних клубах.

Перспективою подальших досліджень є розробка технології відбору в системі резервного спорту.

Роботи, опубліковані за темою дисертації

1. Матвієнко І.С. Визначення механізму набору дітей до груп початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное // І.С. Матвієнко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – К., 2005. – № 2-3. – С. 26-28.

2. Матвієнко І.С. Організація набору на етапі початкової підготовки як важлива ланка спортивного відбору / І.С. Матвієнко // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – К., 2005. – № 4. – С. 22-25.

3. Матвієнко І.С. Технологія відбору дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное / І.С. Матвієнко // Молода спортивна наука України: зб. наук. праць. – Львів, 2007. – Вип. 11. – Т.3. – С.232-238.

4. Матвієнко І.С. Обґрунтування авторської програми навчання початківців у веслуванні на байдарках і каное / І.С.Матвієнко // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – К., 2008. – №3. – С.23-28.

5. Матвієнко І.С. Шляхи залучення дітей до занять веслуванням на байдарках і каное / І.С. Матвієнко // IX міжнародний науковий конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх»: матеріали конгресу. – 2005. – С.475.

6. Матвієнко І.С. Аналіз розвитку греблі на байдарках і каное в Україні / І.С. Матвієнко // XIII міжнародний науковий конгрес «Современный олимпийский спорт и спорт для всех»: материалы конгресса. – Том 1. – Алматы, 2009. – С.269.

АНОТАЦІЇ

Матвієнко Ірина Сергіївна. Педагогічні технології відбору дітей на етапі початкової підготовки у веслуванні на байдарках і каное. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт. Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 2009.

У дисертації наведено дані про стан розвитку веслування на байдарках і каное в Україні, визначені проблемні ситуації, що існують у виді спорту.

Обґрунтований підхід формування педагогічної технології відбору на початковому етапі в сучасних умовах розвитку олімпійського спорту, в основі якого концепція особистісно-орієнтованого навчання й виховання, принцип врахування індивідуальних особливостей, природних задатків, обдарування учнів та взаємозв'язку шкільного спорту та спорту вищих досягнень у відповідності до програмно-нормативних документів, а саме вирішення завдань освоєння певних рухових навичок та елементів видів спорту на рівні масового шкільного спорту на базі загальноосвітніх шкіл та спеціалізована підготовка в системі дитячо-юнацьких спортивних шкіл і спортивних клубів.

В ході досліджень систематизовані ефективні засоби залучення дітей до занять спортом, які можуть бути успішно впроваджені як у веслуванні на байдарках і каное, так і в інших видах спорту.

Результати експериментального дослідження свідчать про ефективність запропонованої технології відбору дітей.

Ключові слова: набір, спортивний відбір, педагогічні технології, етап початкової підготовки, шкільний спорт, дитячо-юнацький спорт.

Матвиенко Ирина Сергеевна. Педагогические технологии отбора детей на этапе начальной подготовки в гребле на байдарках и каное. – Рукопись. Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – Олимпийский и профессиональный спорт. Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев, 2009.

Диссертация посвящена изучению специфике отбора спортсменов на этапе начальной подготовки, существующих подходов по привлечению детей в группы начальной подготовки, а также разработке организационных и методических составляющих, информативных показателей для отбора детей в специализированные группы по виду спорта в ДЮСШ.

Цель работы – обосновать и разработать педагогическую технологию отбора детей на этапе начальной подготовки в гребле на байдарках и каное в современных условиях.

Для решения поставленных задач и получения объективных данных в работе использованы следующие методы: анализ научной и методической литературы, данных Internet, опрос, педагогический эксперимент с использованием антропометрии, наблюдения, тестирования, метод экспертных оценок, методы математической статистики.

В ходе исследований охарактеризованы и дополнены данные о развитии детско-юношеского спорта в Украине на примере гребли на байдарках и каное, определены проблемные ситуации, существующие в виде спорта; определена мотивация детей и родителей при выборе вида спорта и наиболее эффективные способы привлечения детей к занятиям гребным спортом.

Предложен поход к разработке педагогических технологий отбора на современном этапе развития гребли на байдарках и каное. В его основе концепция личностно-ориентированного обучения и воспитания, учет индивидуальных особенностей, природных задатков и одаренности учеников; взаимосвязь массового школьного спорта и спорта высших достижений путем освоения двигательных навыков и элементов техники гребли на байдарках и каное на базе общеобразовательных школ и специализированной подготовки в системе детско-юношеского спорта.

Рекомендованная педагогическая технология отбора детей на начальном этапе подготовки характеризуется систематизированными действиями и включает организационные, методические элементы, систему тестов, программу обучения основам техники гребли, программу отбора,

критерии и оценочные шкалы, программу постепенной специализации юных спортсменов для участия в соревнованиях и последующего перехода в резервный спорт.

Результаты экспериментального исследования свидетельствуют об эффективности предложенной технологии отбора детей.

Проведенное исследование показало, что в современных условиях, целесообразным является привлечение максимального количества детей оптимального возраста к системе школьного спорта и перехода отобранного контингента в систему детско-юношеского спорта. Данный подход позволяет одновременно реализовать следующие задачи: охватить большое количество школьников для ознакомления с разными видами спорта, обеспечить организованный досуг и общение, освоить в период учебы в школе элементы техники разных видов спорта, повысить уровень функциональной и физической подготовленности, провести качественно мероприятия по отбору перспективных детей в группы начальной подготовки в ДЮСШ, наладить взаимосвязь работы учителя физического воспитания и тренера, повысить эффективность работы тренера на начальном этапе многолетнего совершенствования спортсменов.

Ключевые слова: набор, отбор, педагогические технологии, этап начальной подготовки, школьный спорт, детско-юношеский спорт.

Matviyenko Iryna Sergiyivna. Pedagogical technologies of children's selection on the stage of primary training in canoe rowing. – Manuscript

The dissertation on obtaining of a scientific degree of the candidate of physical education and sport on a specialty 24.00.01 – Olympic and professional sport. National university of physical education and sport of Ukraine, Kyiv, 2009.

In the dissertation the data of the state of development of canoe rowing are pointed, the problem situations, that exist in this kind of sport are determined, the approaches to children selection for the primary training in modern conditions are grounded.

The pedagogical technologies of children selection on the stage of primary training in canoe rowing are worked out, through the determination of organizing and methodical components of teacher and coach's activity, the basic learning of canoe rowing on the basis of secondary school with following test working out and informative indices for children selection to special groups.

The results of experimental investigation prove the effectiveness of given technologies of children selection, more trustworthy increase of indices of children preparedness, the optimal correlation of children number (admission and selection), that is connected with the concentration and optimization of coach's work with selected children. The results of investigation allowed to make the alternative model of children selection on the primary stage of the many years perfection.

Key words: admission, sport selection, pedagogical technologies, the stage of primary training, school sport, children and youth sport.